

'Daktuinen en -parken goede oplossing voor stedelijk gebied'

De vraag naar daktuinen groeit. In grote steden met weinig ruimte worden de kavels duurder, is de bouw gelaagd en verrijzen er gemeenschappelijke tuinen en parken op onderliggende daken om voldoende ruimte te creëren voor groen in de stad. Een kersvers voorbeeld is Groenproject Park Spoorloos Delft. Een prachtig park in de vernieuwde Spoorzone in Delft boven op het dak van een ondergrondse fietsenstalling.

Auteur: Marleen Arkesteijn

'Wij staan voor duurzaam vergroenen van Nederland. Daarmee bedoelen we duurzaam in de breedte: klimaat, biodiversiteit, circulariteit en gezondheid,' zegt Mark Rotteveel, projectadviseur bij Koninklijke Ginkel Groep. De aanleg van daktuinen en -parken is een goede oplossing voor het leefbaar houden van steden, waar de ruimte beperkt is. 'We moeten optimaal omgaan met de beschikbare ruimte.'

Het hoveniersbedrijf met vestigingen door het hele land legde de eerste daktuin al aan tussen 1985 en 1990. Sindsdien groeit het niet alleen in aantallen, maar ook in omvang. 'We leggen complete landschappen aan in de openbare ruimte zonder dat je weet dat het om een daktuin gaat.'

Park Spoorloos

Park Spoorloos is zo'n park waarbij je niet in de gaten hebt dat je eigenlijk over het dak van een fietsenstalling wandelt. Wie Delft een klein beetje kent, weet dat deze pittoreske stad vanaf het begin van de jaren 60 tot 2015 doorsneden is geweest door een spoorviaduct. Inmiddels loopt het spoor ondergronds en wordt de spoorzone ontwikkeld tot een hoogwaardige open ruimte. Boven op een deel van de tunnelbak zal een stadspark komen: het Van Leeuwenhoekpark.

Het eerste gerealiseerde park in de spoorzone is Park Spoorloos. 'De gemeente Delft heeft ons gevraagd op basis van een UAV-GC, een geïntegreerd contract waarbij taken en verantwoordelijkheden binnen de bouwprocesfuncties in één te contracteren partij zijn samengevoegd. De landschapsarchitect van de gemeente heeft een schetsontwerp gemaakt in overleg met de buurt en de bewoners. Onze taak was het uitwerken

Foto: Koninklijke Ginkel Groep

In park Spoorloos heb je niet in de gaten dat je eigenlijk over het dak van een fietsenstalling wandelt

van het plan en de uitvoering.' Dit speelde zich af vanaf begin 2018. Hoveniersbedrijf P. van der Eijk uit Den Hoorn, bedrijfs onderdeel van de Koninklijke Ginkel Groep, voerde de plannen uit. Het parkje is eind 2018 opgeleverd.

Groene leefruimte

De achterliggende gedachte is dat de gemeente meer groen wil. Uitgangspunten voor het 3250 m² grote park zijn klimaatbestendigheid, meer biodiversiteit, een grote belevingswaarde voor de bezoeker en het moet onderhoudsvriendelijk zijn. 'De wens was een grote diversiteit aan vaste planten, bollen, siergrassen, hagen, klimplanten, struiken en bomen. We hebben op basis daarvan een beplantingsplan gemaakt. We hebben daarbij natuurlijk rekening gehouden met eigenschappen als aantrekkelijkheid voor bestuivers, ziektegevoeligheid en het toekomstige beheer. Als de vaste planten goed dichtgroeien, krijgt onkruid geen kans en is er minder onderhoud nodig. En hoe sterker de soorten die we kiezen, des te langer gaat de beplanting mee.'

Op een speelse manier komen elementen vanuit het spoorwegverleden terug in het stadspark. Pergola's refereren aan de oude bovenleidingen van de treinen. Oude perronbanden zijn herge-

bruikt in het project. Stalen staven bootsen de rails na. Het parkje ligt iets verhoogd ten opzichte van de omgeving en heeft een prachtige sfeervolle uitstraling voor gewone bezoekers en voor de mensen op het terras van het restaurant dat is gevestigd in het oude stationsgebouw.

Behalve de aanleg heeft het hoveniersbedrijf ook een contract voor het onderhoud van het park voor de komende tien jaar.

Water vasthouden

Verscholen voor het oog is de waterbuffer van bij elkaar 350.000 liter. 'Deze hoeveelheid hebben we berekend op basis van hoeveel regen er valt in Delft en hoeveel water de beplanting nodig heeft. Met andere woorden: hoeveel water je vast moet kunnen houden om de droge periodes door te kunnen komen,' legt Rotteveel uit. 'We hebben daarbij gekozen voor een innovatieve, eenvoudige oplossing. Geen kleppen, regeltechnieken of beregening, maar opslag in het pakket zelf.'

Onderop ligt een laag met poreus lavagesteen. Daarop ligt een substraatlaag die speciaal bedoeld is voor gebruik op daken wat betreft het gewicht, de waterbuffering en ontwatering.

Vraag naar daktuinen in de stad groeit

De vraag naar daktuinen groeit explosief. Dit jaar is de groei bij Optigrün Benelux al 76 procent. Veel nieuwbouw vindt plaats in de stad, waar de grond schaars is en de kavels steeds duurder worden. Henk Vlijm ziet meer hoogbouw en gelaagde multifunctionele bouw met een plint van commercie en daarop woningen. Voor de bewoners van dergelijke appartementen zie je vaak een gezamenlijke daktuin met binnentuin met voor ieder nog een eigen balkon of terras met ruimte voor een tuinstoel, -tafel en een plantenbak. 'Zo'n daktuin zorgt voor biodiversiteit, de waterproblematiek met te veel of te weinig water én de natuur blijft groen en de mensen worden er vrolijk van.'

Bouwteams

Vlijm ziet dat opdrachtgevers bij een complexe en intensieve grote daktuin niet alleen kiezen voor een architect voor het gebouw en een landschapsarchitect voor de daktuin. Een bouwteam is steeds gebruikelijker bij een intensieve daktuin. Hoveniers mogen dan al vanaf het begin meekijken. Het gaat dan niet meer om offertes, maar meer om: wat doen we, wat gebruiken we en hoeveel?'

'Een belangrijk knelpunt in deze hele ontwikkeling is de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde mensen. Gelukkig zijn er inmiddels wel opleidingen tot dakhovenier gestart binnen het mbo en hbo.'

Uitgangspunten voor het 3250 m² grote park zijn klimaatbestendigheid en meer biodiversiteit, een grote belevingswaarde voor de bezoeker en het moet onderhoudsvriendelijk zijn.

Park Spoorloos ligt in de vernieuwde Spoorzone in Delft bovenop het dak van een ondergrondse fietsstalling. Foto: Koninklijke Ginkel Groep

Deze bestaat ook weer uit verschillende lagen. Onderin ligt een pakket met minder omzetting van organische stof. In de bovenlaag zit meer voeding en organische stof. 'Deze opbouw komt overeen met een natuurlijke bodem, waar je ook bovenin meer verse organische stof hebt dan onderin.'

Onder de beplanting ligt een waterbuffer van 350.000 liter verscholen

De dakopbouw komt van Optigrün Benelux, een van de eerste op het gebied van engineering, ontwikkeling en productie van daktuinmaterialen. Sinds 1996 is er een samenwerking tussen het hoveniersbedrijf en de dakbegoener.

Systemen voor groendaken

De Optigrün-filosofie achter de systemen is gebaseerd op het kopiëren van de natuur. De verschillende systemen worden samengesteld op basis van de standplaats-eisen van de begroeiing. Het doel is om zo veel mogelijk met natuurlijke materialen een groeiplaats te creëren waar de natuurlijke omstandigheden optimaal worden nabootst. Daarom is in Park Spoorloos gekozen om voor een dergelijke 'eenvoudige' oplossing te kiezen. 'Het mooie van dit substraat is dat we zeker weten hoeveel water het vast-

houdt,' vindt Rotteveel.

'We leveren systemen die voldoen aan de hoogste kwaliteitsstandaarden, zoals die van de richtlijnen van de Duitse FLL (Forschungsgesellschaft Landschaftsentwicklung Landschaftsbau) hoe je een groendak moet maken. Hierin staat onder andere welke eisen er worden gesteld aan het gebouw en de bouwmaterialen, informatie over de drainage- en filterlagen, eisen aan de vegetatie, de nazorg en het onderhoud. Deze eisen zijn ook voldoende voor gebruik in Nederland. Onze systemen bestaan grofweg uit vier lagen: een beschermlaag, een drainage-/bufferlaag, een filterlaag en een substraatlaag. Binnen die categorieën zijn er talloze opties,' vertelt Henk Vlijm, directeur van Optigrün Benelux.

Vanaf de tekentafel

Beiden zijn het liefst vroeg betrokken bij projecten. Vlijm is als fabrikant van systemen voor groendaken het liefst bij een project betrokken als de architect nog aan de tekentafel zit. 'De architect heeft productinformatie nodig. Hij heeft dan nog geen keuze gemaakt voor welke hovenier het gaat uitvoeren. Net zoals de dakpannenleverancier niet degene is die de dakpannen gaat leggen.' Dit voortraject kan zomaar drie jaar duren. 'Het begint met een voorontwerp, definitief ontwerp, het maken van een bestek en de aanbesteding. De bouwer geeft de opdrachten aan de onderaannemers en dan hoop je natuurlijk dat je in het bestek zit, want de bouwer vraagt wel op wat er in het bestek staat. Dat is tegenwoordig bijna zeker.'

Rotteveel en zijn collega-adviseurs zijn eveneens vanuit hun achtergrond graag vroeg betrokken bij een project. 'Duurzaam vergroenen is onze

ambitie. We willen graag anderen inspireren en hun wensen vertalen naar praktische oplossingen. Dat betekent strategisch overleggen met partijen die goede ambities hebben. We kunnen een vertaalslag maken naar uitvoerbare en beheersbare projecten.' En daarbij hebben ze elkaar nodig.

 Mark Rotteveel

 Koninklijke Ginkel Groep

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!